

Τάξη Β, ενότητα 3^η Το χρέος του ιστορικού

Ἐν μὲν οὖν τῷ λοιπῷ βίῳ	Για τον υπόλοιπο, λοιπόν, βίο
τὴν τοιαύτην ἐπιείκειαν ἴσως οὐκ ἂν τις ἐκβάλλοι·	δε θα μπορούσε κάποιος να αποβάλει αυτού του είδους την εὐνοία (προς γνωστούς και φίλους)·
καὶ γὰρ φιλόφιλον εἶναι δεῖ τὸν ἀγαθὸν ἄνδρα καὶ φιλόπατριν	γιατί, πράγματι, ο αγαθός άντρας πρέπει να αγαπάει τους φίλους του και την πατρίδα του
καὶ συμμισεῖν τοῖς φίλοις τοὺς ἐχθροὺς	και να μισεί τους ίδιους εχθρούς που μισούν και οι φίλοι του
καὶ συναγαπᾶν τοὺς φίλους·	και να αγαπά τους ίδιους φίλους (που αγαπούν και οι φίλοι του)·
ὅταν δὲ τὸ τῆς ἱστορίας ἦθος ἀναλαμβάνῃ τις,	όταν, όμως, κάποιος υιοθετεί το χαρακτήρα του ιστορικού
ἐπιλαθέσθαι χρή πάντων τῶν τοιούτων	πρέπει να τα ξεχάσει όλα αυτά
καὶ πολλάκις μὲν εὐλογεῖν καὶ κοσμεῖν	και πολλές φορές πρέπει να επαινεί και να τιμά
τοῖς μεγίστοις ἐπαίνοις τοὺς ἐχθροὺς,	με τους μεγαλύτερους επαίνους τους εχθρούς,
ὅταν αἱ πράξεις ἀπαιτῶσι τοῦτο,	όταν οι πράξεις το απαιτούν,
πολλάκις δ'ἐλέγχειν καὶ ψέγειν ἐπονειδίστως τοὺς ἀναγκαιοτάτους,	και πολλές φορές θα χρειαστεί να κατακρίνει και να κατηγορεί κατά τρόπο που ντροπιάζει τους στενοὺς συγγενεῖς,
ὅταν αἱ τῶν ἐπιτηδευμάτων ἁμαρτίαι τοῦθ' ὑποδεικνύωσιν.	όταν τα σφάλματα στις πράξεις τους αυτό υποδεικνύουν.
Ὡσπερ γὰρ ζῶου τῶν ὄψεων ἀφαιρεθεῖσιν	Ὅπως ακριβῶς, όταν ένας ζωντανός οργανισμός χάσει τα μάτια του,
ἀχρηιοῦται τὸ ὅλον,	αχρηστεύεται ολόκληρος,
οὕτως ἐξ ἱστορίας ἀναιρεθείσης τῆς ἀληθείας	έτσι κι από την ιστορία αν αφαιρεθεί η αλήθεια
τὸ καταλειπόμενον αὐτῆς	ό,τι απομένει από αυτήν
ἀνωφελὲς γίνεται διήγημα.	γίνεται ανώφελο (ασήμαντο) διήγημα.

Παράλληλα κείμενα

Πρώτο παράλληλο κείμενο

Η Άννα Κομνηνή (1083-1153/4), κόρη του αυτοκράτορα του μωζαντίου Αλέξιου Α' Κομνηνού, έγραψε σε δεκαπέντε βιβλία το ιστορικό έργο της Άλεξιάς. Στο έργο αυτό πρωταγωνιστικό ρόλο έχει ο πατέρας της και περιγράφονται τα γεγονότα της περιόδου 1069-1148. Στο παρακάτω απόσπασμα η συγγραφέας εκφράζει τις απόψεις της σχετικά με το χρέος του ιστοριογράφου.

Κείμενο	Μετάφραση
Όταν γάρ τις τὸ τῆς ἱστορίας ἥθος ἀναλαμβάνη, ἐπιλαθέσθαι χρὴ εὐνοίας καὶ μίσους καὶ πολλὰς κοσμεῖν τοὺς ἐχθροὺς τοῖς μεγίστοις ἐπαῖνοις, ὅταν αἱ πράξεις ἀπαιτῶσι τοῦτο, πολλὰς δὲ ἐλέγχειν τοὺς ἀναγκαιοτάτους, ὅταν αἱ τῶν ἐπιτηδευμάτων ἀμαρτίαι τοῦθ' ὑποδεικνύωσι. Διόπερ οὔτε τῶν φίλων καθάπτεσθαι οὔτε τοὺς ἐχθροὺς ἐπαινεῖν ὀκνητέον. Ἄννα Κομνηνή, Ἀλεξιάς, Πρόλογος 2.3	Ὦντως, ὅταν κανεῖς ἀναλαμβάνει το ἔργο του ιστοριογράφου, οφείλει να ξεχάσει την αγάπη και το μίσος: συχνά πρέπει να στολίζει τους εχθρούς του με τους μεγαλύτερους επαίνους, ὅταν τα γεγονότα το επιβάλλουν, κι επίσης να ελέγχει τους πιο αγαπητούς, ὅταν αυτό υποδεικνύουν οι λανθασμένες πράξεις τους. Γι' αυτό ακριβῶς δεν πρέπει να διστάζει ούτε τους φίλους να κατηγορεί ούτε και τους εχθρούς να εγκωμιάζει. (μτφρ. Α. Σιδέρη)

Δεύτερο παράλληλο κείμενο

Ο Προκόπιος (490/507 - περ. 562) έγραψε σε οκτώ βιβλία το ιστορικό έργο του Ὑπὲρ τῶν πολέμων λόγοι, το οποίο αποτελεί την κυριότερη πηγή για την ιστορία της εποχής. Στο παρακάτω απόσπασμα ο συγγραφέας εκθέτει τις απόψεις του για το χρέος του ιστοριογράφου.

Κείμενο	Μετάφραση
Πρέπει τε ἡγεῖτο ῥητορικῇ μὲν δεινότητα, ποιητικῇ δὲ μυθοποιίαν, ξυγγραφῇ δὲ ἀλήθειαν. Ταῦτά τοι οὐδὲ τοῦ τῶν οἱ ἐς ἄγαν ἐπιτηδεῖων τὰ μοχθηρὰ ἀπεκρύψατο, ἀλλὰ τὰ πᾶσι ξυνενεχθέντα ἕκαστα ἀκριβολογούμενος ξυνεγράψατο, εἴτε εὖ εἴτε πῃ ἄλλῃ αὐτοῖς εἰργάσθαι ξυνέβη. Προκόπιος, Ὑπὲρ τῶν πολέμων λόγοι 1.1.4-5	Και πιστεύει ότι, ὅπως η ευστροφία είναι απαραίτητη στη ρητορική και η μυθοπλασία στην ποίηση, έτσι ακριβῶς απαιτεῖται και η αλήθεια για την ιστορική συγγραφή. Γι' αυτό, με βάση αυτή την αρχή, δεν ἀπέκρυψε τα σφάλματα και τις αποτυχίες ἀκόμα και των πιο οἰκείων του, ἀλλὰ ἔγραψε τα πάντα με κάθε ἀκρίβεια, ὅπως πράγματι ἔγιναν, εἴτε καλὰ εἴτε κακὰ

Τρίτο παράλληλο κείμενο

Ο Λουκιανός στο παρακάτω απόσπασμα από το έργο του Πῶς δεῖ ἱστορίαν συγγράφειν εκφράζει την άποψή του σχετικά με τις αρετές που πρέπει να διαθέτει ένας ιστορικός.

Κείμενο	Μετάφραση
Τοιοῦτος οὖν μοι ὁ συγγραφεὺς ἔστω, ἄφοβος, ἀδέκαστος, ἐλεύθερος, παρρησίας καὶ ἀληθείας φίλος, ὡς ὁ κωμικός φησι, τὰ σῦκα σῦκα, τὴν σκάφην δὲ σκάφην ὀνομάσων, οὐ μίσει οὐδὲ φιλία τι νέμων οὐδὲ φειδόμενος ἢ ἐλεῶν ἢ αἰσχυρόμενος ἢ δυσωπούμενος, ἴσος δικαστῆς, εὖνους ἅπασιν ἄχρι τοῦ μὴ θατέρω ἀπονείμει πλεῖον τοῦ δέοντος, ξένος ἐν τοῖς βιβλίοις καὶ ἄπολις, αὐτόνομος, ἀβασίλευτος, οὐ τί τῷδε ἢ τῷδε δόξει λογιζόμενος, ἀλλὰ τί πέπρακται λέγων. Λουκιανός, Πῶς δεῖ ἱστορίαν συγγράφειν 41	Τοιοῦτον λοιπὸν θέλω τὸν συγγραφέα, ἄφοβον, ἀνώτερον ἀμοιβῶν καὶ δώρων, ἐλεύθερον, φίλον τῆς εἰλικρινείας καὶ τῆς ἀληθείας, ὁ ὅποιος, κατὰ τὸν κωμικόν, νὰ λέγῃ τὰ σῦκα σῦκα καὶ τὴν σκάφην σκάφην· οὔτε εἰς τὸ μῖσος οὔτε εἰς τὴν φιλίαν νὰ χαρίζεται· νὰ μὴ φείδεται ἢ νὰ λυπῇται ἢ νὰ ἐντρέπεται νὰ γράψῃ τὴν ἀλήθειαν ἢ νὰ τὴν ἀποσιωπᾷ, διὰ νὰ περιποιηθῇ· νὰ εἶνε ἴσος πρὸς ὅλους δικαστῆς καὶ ἐξ ἴσου φίλος πρὸς ὅλους, ὥστε νὰ μὴ ἀπονέμῃ εἰς κανένα περισσότερον ἄφ' ὅ,τι τοῦ ἀνήκει· νὰ εἶνε ξένος πρὸς τὰ βιβλία του καὶ νὰ μὴ θεωρῇ πατρίδα καμμίαν πόλιν, ἀνεξάρτητος καὶ μὴ ὑποκείμενος εἰς κανένα βασιλέα· νὰ μὴ σκέπτεται δὲ πῶς θὰ φανοῦν εἰς τὸν τάδε καὶ τὸν τάδε ὅσα γράφει, ἀλλὰ νὰ γράφῃ ὅ,τι ἔγιναν.